

НАКЛАДЕННЯ АРЕШТУ НА МАЙНО З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ КОНФІСКАЦІЇ

Мудрецька Г. В.

У статті розглянуто особливості застосування заходу забезпечення кримінального провадження як арешт майна з метою забезпечення спеціальної конфіскації. Зосереджено увагу на понятті, правових підставах накладення арешту на майно з метою забезпечення спеціальної конфіскації. Використовуючи системне тлумачення норм Кримінального кодексу та Кримінального процесуального кодексу України констатовано, що суб'єктами, щодо яких може бути застосований арешт майна з метою забезпечення спеціальної конфіскації можуть бути: підозрюваний, обвинувачений, засуджений; особа, яка не підлягає кримінальній відповідальності у зв'язку з недосягненням віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність, або неосудністю, або звільняється від кримінальної відповідальності чи покарання; третя особа, якщо вона набула майно від підозрюваного, обвинуваченого чи іншої особи безоплатно, за ринкову ціну або за ціну вищу чи нижчу ринкової вартості, і знала або повинна була і могла знати, що таке майно відповідає будь-якій із ознак, зазначених у пунктах 1-4 частини першої статті 96² Кримінального кодексу України.

Додатково звернуто увагу, що спеціальна конфіскація застосовується у разі, коли майно вилучається у особи, яка не є власником або добросовісним володільцем такого майна, а тому цей захід впливу на особу має некаральний характер, метою застосування якого є припинення використання грошей та іншого майна, набутих унаслідок злочинної або іншої протиправної діяльності, як цілі або засобу кримінально-протиправної діяльності. При цьому, на підставі аналізу судової практики, встановлено, що тягар доведення необхідності застосування спеціальної конфіскації покладається на сторону обвинувачення, яка має обґрунтувати свої доводи і вказати, що саме підлягає спеціальній конфіскації та чи вирішувалося питання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження щодо майна з метою забезпечення спеціальної конфіскації.

Ключові слова: арешт майна, кримінальне провадження, спеціальна конфіскація, заходи кримінально-правового характеру, конфіскація майна.

Mudretska H. V. Seizure of property for the purpose of ensuring special confiscation

The article examines the features of the application of the measure of securing criminal proceedings as seizure of property with the aim of ensuring special confiscation. Attention is focused on the concept, the legal grounds for seizing property for the purpose of ensuring special confiscation.

Using a systematic interpretation of the norms of the Criminal Code and the Criminal Procedure Code of Ukraine, it was established that the following subjects can be subject to seizure of property for the purpose of ensuring special confiscation: suspect, accused, convicted; a person who is not subject to criminal liability due to not having reached the age from which criminal liability may arise, or lack of judgment, or is exempt from criminal liability or punishment; a third person, if he acquired the property from the suspect, the accused or another person free of charge, at the market price or at a price higher or lower than the market value, and knew or should have known that such property corresponds to any of the signs specified in clauses 1-4 of the first part of Article 96-2 of the Criminal Code of Ukraine.

It is additionally noted that special confiscation is applied in the case when property is seized from a person who is not the owner or bona fide owner of such property, and therefore this measure of influence on a person has a non-punitive nature, the purpose of which is to stop the use of money and other property acquired as a result of criminal or other illegal activity, as the goal or means of criminal and illegal activity. At the same time, based on the analysis of court practice, it was established that the burden of proving the need for special confiscation rests with the prosecution, which must substantiate its arguments and indicate what exactly is subject to special confiscation and whether the issue of applying measures to ensure criminal proceedings in relation to property has been resolved provision of special confiscation.

Key words: seizure of property, criminal proceedings, special confiscation, criminal-legal measures, confiscation of property.

Постановка проблеми. Як наголосив Конституційний Суд України у Рішенні від 25 січня

2012 року № 3-рп/2012, заходи, передбачені в нормативно-правових актах, повинні спрямовуватися на досягнення легітимної мети та мають бути співмірними з нею [1]. При цьому принцип домірності (пропорційності) у сфері кримінального права проявляється, зокрема, у тому, що застосовані види покарання та (або) інші заходи кримінально-правового характеру мають бути домірними. Ця вимога є загальною, стосується всіх випадків застосування видів покарань, інших заходів кримінально-правового характеру, у тому числі й спеціальної конфіскації [2]. Кримінальне процесуальне законодавство України чітко визначає порядок накладення арешту на майно як заходу забезпечення кримінального провадження та визначає коло суб'єктів, стосовно яких він може застосовуватися. Разом із тим сьогодні проблемним питанням залишається процесуальний порядок накладення арешту на майно з метою забезпечення спеціальної конфіскації, дотримання балансу інтересів у забезпеченні завдань кримінального провадження та охорони прав власника майна, відновлення порушених майнових відносин та зняття арешту з майна. Незважаючи на позитивні зміни в процесуальному законодавстві щодо застосування арешту майна з метою забезпечення спеціальної конфіскації, залишаються численними прогалини, які потребують свого вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням накладення арешту на майно присвячено праці О. М. Бондаренко, О.В. Верхогляд-Герасименко, І. І. Войтович, І.А. Галась, В. О. Гринюк, П. Д. Денисюк, Я. В. Замкова, О.В. Капліна, Д. В. Лісніченко, Т. В. Лукашкіна, Ю. М. Мирошніченко, Н. С. Моргун, М.А. Погорецький, С. М. Смоков, О. Ю. Татаров, О. Г. Шило та інші. Водночас натепер як серед науковців, так і серед практиків залишається актуальним розуміння накладення арешту майна з метою забезпечення спеціальної конфіскації, особливості правообмежувальних заходів які мають застосовуватися до третіх осіб, визначення підстав зняття арешту з майна.

Метою статті є дослідження актуальних питань арешту майна з метою забезпечення спеціальної конфіскації в кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування

Виклад основного матеріалу. На сьогодні арешт майна є одним із найбільш поширених заходів обмеження майнових прав осіб у кримінальному процесі на етапі досудового розслідування. Відповідно до ч. 1 ст. 170 КПК арештом майна є тимчасове, до скасування у встановленому КПК

порядку, позбавлення за ухвалою слідчого судді або суду права на відчуження, розпорядження та/або користування майном, щодо якого існує сукупність підстав чи розумних підозр вважати, що воно є доказом кримінального правопорушення, підлягає спеціальній конфіскації у підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, третіх осіб, конфіскації у юридичної особи, для забезпечення цивільного позову, стягнення з юридичної особи отриманої неправомірної вигоди, можливої конфіскації майна. Ч. 2 ст. 170 передбачено, що арешт майна допускається з метою забезпечення: збереження речових доказів; спеціальної конфіскації; конфіскації майна як виду покарання або заходу кримінально-правового характеру щодо юридичної особи; відшкодування шкоди, завданої внаслідок кримінального правопорушення (цивільний позов), чи стягнення з юридичної особи отриманої неправомірної вигоди [3].

Інститут спеціальної конфіскації запроваджений в українському законодавстві з метою адаптації, уніфікації та гармонізації національного законодавства України з актами Європейського Союзу як складниками процесу євроінтеграції України. Зокрема у пункті 1 статті 12 Конвенції ООН щодо протидії транснаціональній організованій злочинності від 15 листопада 2000 р. визначено, що Держави-учасниці в рамках своїх національних юридичних систем за найбільшої можливості вживають таких заходів, що можуть бути потрібними для уможливлення конфіскації: доходів кримінального характеру, походженням яких є правопорушення, що їх охоплює Конвенція ООН щодо протидії транснаціональній організованій злочинності, або майна, вартість якого відповідає вартості цих доходів (підпункт «а»); майна, обладнання та інших засобів, які використані або призначені для використання при вчиненні правопорушень, що їх охоплює Конвенція ООН щодо протидії транснаціональній організованій злочинності (підпункт «b») [4]. Крім того, пунктом 1 статті 6 Конвенції щодо відмивання, пошуку, арешту та конфіскації доходів, одержаних злочинним шляхом визначено, що кожна Сторона вживає таких законодавчих та інших заходів, що можуть бути потрібними, щоб визнати правопорушення кримінальними за її національним правом, якщо їх вчинено умисно, як: а) зміну юридичного характеру майна або передавання майна, знаючи, що таке майно є доходами, отриманими з метою приховування або маскуванню неправомірного походження цього майна або надання допомоги будь-якій особі, яка причетна до вчинення предикатного правопорушення,

щоб уникнути юридичних наслідків своїх дій; с) набуття, володіння або користування ним, знаючи в момент одержання, що майно було доходом [5, 6]. В пункті 1 статті 3 Конвенції Ради Європи щодо відмивання, пошуку, арешту та конфіскації доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму від 16 травня 2005 року (СЕТС № 198), визначено, що кожна Сторона вдається до запровадження таких законодавчих та інших заходів, які дозволяють б конфіскацію засобів, доходів або майна, вартість яких відповідає таким доходам та майну, що відмиваються [6]. Запровадження та наявність у чинному законодавстві інституту спеціальної конфіскації як додаткового заходу пов'язано з необхідністю виконання схвалених у рамках «Стамбульського антикорупційного плану дій» рекомендацій, згідно з якими Україні запропоновано: забезпечити режим конфіскації, який допускає конфіскацію доходів або застосування грошових санкцій із співставними наслідками; переглянути тимчасові заходи, щоб зробити процедуру виявлення та арешту доходів, одержаних шляхом корупційних дій на етапах кримінального розслідування та кримінального переслідування, ефективною та дієвою [7].

Відповідно до Закону «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України стосовно виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України» від 18 квітня 2013 року № 222-VII розділ XIV Загальної частини КК України отримав назву «Інші заходи кримінально-правового характеру» і був доповнений статтями 96¹ та 96², якими визначено поняття «спеціальна конфіскація», порядок її застосування тощо [9]. Також на виконання рекомендації Європейського Союзу про запобігання та боротьбу з організованою злочинністю, 10.11.2015 р. Верховною Радою ухвалено Закони № 769-VIII «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо окремих питань накладення арешту на майно з метою усунення корупційних ризиків при його застосуванні» [10] та № 770-VIII «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо вдосконалення інституту спеціальної конфіскації з метою усунення корупційних ризиків при її застосуванні» [11].

Зазначеними законами, шляхом внесення змін до ст.ст. 170-174 КПК, вирішується питання арешту майна з метою забезпечення спеціальної конфіскації на початкових стадіях кримінального провадження, а також арешту майна третіх осіб. Ці закони передбачають нові механізми для анти-

корупційних органів щодо спеціальної конфіскації та арешту та надають можливість правоохоронним органам у рамках розслідування кримінальних корупційних правопорушень накладати арешт на майно інших осіб, не причетних до вчинення злочину, щодо якого існують достатні підстави вважати, що воно є предметом, засобом чи наряддям його вчинення, доказом злочину, набутого злочинним шляхом, доходом від вчиненого злочину, отриманого за рахунок доходів від вчиненого злочину або може бути конфісковано.

Слід зауважити, що в українському законодавстві запроваджена норма у вигляді механізму цивільного позову про визнання злочинних доходів необґрунтованими. Так, Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро та Національного агентства з питань запобігання корупції» № 198-VIII від 12 лютого 2015 року [12] в Цивільному процесуальному кодексі України запроваджено так званий «Позов про визнання необґрунтованими активів та їх витребування». Це спроба запровадити інструмент, який в інших країнах має назву «розширеної конфіскації». За практикою інших країн у такому позові судом оцінюються не дії особи щодо використання доходів в злочинній діяльності, а причетність речі до злочину без доведення винуватості особи в конкретному злочині. Суд не встановлює, в результаті якого конкретного злочину одержані такі доходи, необхідно встановити лише достатні (не безумовні) докази того, що конкретні доходи могли бути отримані в результаті злочинної діяльності. Достатніми доказами, до прикладу, є невідповідність легальних доходів особи її способу життя чи вартості майна, що конфіскується. Проте, такий порядок витребування доходів, одержаних злочинним шляхом можливий лише після набрання законної сили вироком суду. Що на практиці може тривати роками: від моменту порушення кримінального провадження до оскарження вироку в усіх можливих апеляційних інстанціях. За цей час найбільш вартісні активи змінюють юридичного власника (будуть переписані на третіх осіб, а потім продані добросовісному набувачу), або втратять свою цінність.

З метою забезпечення спеціальної конфіскації відповідно до КК України, арешт накладається на майно: підозрюваного, обвинуваченого, засудженого (п. 1 ч. 2 ст. 96¹ КК України); особи, яка не підлягає кримінальній відповідальності у зв'язку з недосягненням віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність, або неосудністю,

або звільняється від кримінальної відповідальності чи покарання з підстав, передбачених КК України, крім звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності (ч. 3 ст. 96⁻² КК України); третьої особи, якщо вона набула майно, зазначене у ст. 96⁻² КК України, від підозрюваного, звинуваченого, особи, яку переслідують за вчинення суспільно небезпечного діяння у віці, з якого не настає кримінальна відповідальність, або в стані неосудності, чи іншої особи безоплатно, за ринкову ціну або за ціну вищу чи нижчу ринкової вартості, і знала або повинна була і могла знати, що таке майно відповідає будь-якій із ознак, зазначених у п. 1-4 ч. 1 ст. 96⁻² КК України (ч. 3 ст. 96⁻²) [13].

При цьому на майно третьої особи арешт накладається, якщо вона набула його безоплатно або за ціною, вищою чи нижчою за ринкову вартість, і знала або повинна була знати, що таке майно відповідає будь-якій з ознак, передбачених п. 1-4 ч. 1 ст. 96⁻² Кримінального кодексу України, а саме: 1) одержані внаслідок вчинення кримінального правопорушення та/або є доходами від такого майна; 2) призначалися (використовувалися) для схилення особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення або винагороди за його вчинення; 3) були предметом кримінального правопорушення, крім тих, що повертаються власнику (законному володільцю), а у разі, коли його не встановлено, - переходять у власність держави; 4) були підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення, крім тих, що повертаються власнику (законному володільцю), який не знав і не міг знати про їх незаконне використання [13].

Вищезазначені відомості щодо третьої особи повинні бути встановлені в судовому порядку на підставі достатності доказів. При цьому, як зазначає Верховний Суд у справі № 760/5853/18 від 1 жовтня 2019 року тягар доведення необхідності застосування спеціальної конфіскації покладається на сторону обвинувачення, яка має обґрунтувати свої доводи і вказати, що саме підлягає спеціальній конфіскації - гроші, цінності тощо, та чи вирішувалося питання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження щодо майна з метою забезпечення спеціальної конфіскації. Якщо у кримінальному провадженні сторона обвинувачення не довела належними і допустимими доказами, що вилучені в ході обшуку в квартирі грошові кошти обвинувачений отримав

унаслідок вчинення інкримінованого йому злочину, а обвинувачення в цій частині останньому не пред'являлося, то підстав для застосування спеціальної конфіскації майна немає [14].

Застосування спеціальної конфіскації до третьої особи, з одного боку, не пов'язане зі встановленням факту вчинення цієї особою умисного кримінального правопорушення або суспільно небезпечного діяння, що підпадає під ознаки діяння, визначеного Особливою частиною КК України, з іншого - застосування цього кримінально-правового заходу у спосіб примусового безоплатного вилучення майна може бути кваліфіковане як надмірне втручання у право власності або право добросовісного володіння майном. Згідно з Директивою Європейського парламенту і Ради 2014/42/ЄС від 3 квітня 2014 р. про заморожування та конфіскацію засобів і доходів, одержаних злочинним шляхом, в Європейському Союзі Держави-члени можуть визначати конфіскацію майна у третьої особи як допоміжну або альтернативну санкцію до прямої конфіскації відповідно до національного права (пункт 25 преамбули). Оскільки Директива істотно торкається прав не лише підозрюваних або звинувачених, але й третіх осіб, яких процесуально не переслідують, у пункті 33 її преамбули наголошується на потребі визначити конкретні юридичні гарантії та засоби судового захисту з метою гарантування збереження їхніх фундаментальних прав під час реалізації Директиви [8].

З метою дотримання у процедурі застосування спеціальної конфіскації прав та інтересів третьої особи, тобто особи, яку не підозрюють та не звинувачують у вчиненні умисного кримінального правопорушення або суспільно небезпечного діяння, що підпадає під ознаки діяння, визначеного КК України, в КПК України має бути належним чином унормовано процесуальні відносини за її участю. Унормування належним чином правовідносин за участю такої третьої особи повинно охоплювати надання приписами КПК України їй, передусім, самостійного процесуального статусу та низки відповідних процесуальних прав та обов'язків.

Зокрема, ч.ч. 3,4 ст. 64⁻² КПК України передбачено, що права третьої особи, щодо майна якої вирішується питання про арешт, виникають з моменту звернення прокурора до суду із клопотанням про арешт майна та така особа має права та обов'язки, передбачені КПК України для підозрюваного, обвинуваченого, в частині, що стосується арешту майна. Крім того, третя особа повідомляється про прийняті процесуальні рішення

в кримінальному провадженні, що стосуються арешту майна, та отримує їх копії у випадках та в порядку, встановлених Кодексом [3].

При вирішенні питання про можливість накладення арешту на майно необхідно враховувати фактичні обставини, що впливають на зміст прийнятого рішення: 1) підстави, у зв'язку з якими потрібно здійснити арешт майна (достатню, належну, допустиму, достовірну сукупність доказів, що майно, щодо якого необхідно накладити арешт, є предметом, засобом чи знаряддям його вчинення, доказом злочину, набуто злочинним шляхом, доходом від вчиненого кримінального правопорушення, отримане за рахунок доходів від вчиненого злочину); 2) перелік і види майна, що належить арештувати; 3) документи, які підтверджують право власності на майно, що належить арештувати, або конкретні факти і докази, що свідчать про володіння, користування чи розпорядження підозрюваним, обвинуваченим, засудженим, третіми особами таким майном; 4) розмір шкоди, неправомірної вигоди, яка отримана юридичною особою, у разі подання клопотання відповідно до ч. 4 статті 170 КПК; 5) докази факту завдання шкоди і розміру цієї шкоди. Так, Верховний Суд Третьої судової палати Касаційного кримінального суду зазначив, що при застосуванні спеціальної конфіскації суд повинен не лише послатися на наявність для цього формальних підстав, а й переконатися, що таке застосування не порушуватиме «справедливу рівновагу між вимогами загального інтересу і захисту фундаментальних прав осіб», покладаючи на особу «надмірний індивідуальний тягар» (критерії, визначені Європейським судом з прав людини). Приймаючи рішення про застосування спеціальної конфіскації, судам слід перевіряти, чи не порушує цей захід кримінально-правового характеру вказані критерії, ураховуючи при цьому обставини кримінального провадження [15].

Висновки. Таким чином, на теперішній час на стадіях досудового розслідування передбачена можливість накладення арешту на майно за умови достатньої доказової бази, що таке майно набуто злочинним шляхом, є доходом від вчиненого кримінального правопорушення, отримане за рахунок доходів від вчиненого злочину або може бути конфісковане. Проте існує ряд проблемних питань, які потребують свого вирішення при застосування арешту майна з метою забезпечення спеціальної конфіскації. Зокрема проблема практичної реалізації права на ознайомлення третьою особою з матеріалами досудового розслідування, які стосуються

арешту майна, оскільки невизначеним є коло документів та інших матеріалів, які охоплюються застереженням «що стосуються арешту майна». Насамперед йдеться про ті матеріали кримінального провадження, якими опосередковано відповідні процесуальні рішення слідчого та прокурора. Крім того, складним у реалізації є й сам механізм надання для ознайомлення матеріалів досудового розслідування третій особі, оскільки дана процедура для цих осіб залишається не визначеною. Зокрема ст. 221 КПК України серед осіб, які мають право на ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення, третя особа чи їх представник не зазначені. Не передбачено їх право й на заявлення клопотань про виконання будь-яких процесуальних дій відповідно до ст. 220 КПК України. Отже, в таких ситуаціях вся процедура ознайомлення з матеріалами, що стосуються арешту майна здійснюється за розсудом владного суб'єкта поза межами правового поля, яке не окреслюється кримінальному процесуальному законі, що потребує свого змістовного унормування та визначення категорії «матеріали досудового розслідування, що стосуються арешту майна».

Література

1. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням правління Пенсійного фонду України щодо офіційного тлумачення положень статті 1, частин першої, другої, третьої статті 95, частини другої статті 96, пунктів 2, 3, 6 статті 116, частини другої статті 124, частини першої статті 129 Конституції України, пункту 5 частини першої статті 4 Бюджетного кодексу України, пункту 2 частини першої статті 9 Кодексу адміністративного судочинства України в системному зв'язку з окремими положеннями Конституції України від 25 січня 2012 року № 3-рп/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-12#n88>

2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) статей 96¹, 96² Кримінального кодексу України (щодо спеціальної конфіскації) у справі № 1-22/2020(391/20) від 30 червня 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va01p710-22#n155>

3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

4. Конвенція Організації Об'єднаних Націй щодо протидії транснаціональній організованій злочинності (*United Nations Convention against Transnational*

Organized Crime) від 15 листопада 2000 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789#Text

5. Конвенція щодо відмивання, пошуку, арешту та конфіскації доходів, одержаних злочинним шляхом (*Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime*) від 8 листопада 1990 року (ETS № 141), ратифікованої Законом України від 17 грудня 1997 року № 738/97-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_029#Text

6. Конвенція Ради Європи щодо відмивання, пошуку, арешту та конфіскації доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму (*Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on Financing of Terrorism*) від 16 травня 2005 року (CETS № 198), ратифікованої Законом України від 17 листопада 2010 року № 2698-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_948#Text

7. Стамбульський план дій з боротьби проти корупції від 21.01.2004. Організація економічного співробітництва та розвитку. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966_001-04#Text

8. Директива Європейського парламенту і ради 2014/42/ЄС від 3 квітня 2014 року про заморожування та конфіскацію засобів і доходів, одержаних злочинним шляхом, в Європейському Союзі. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_049-14#Text

9. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України стосовно виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України: Закон України від 18 квітня 2013 року № 222-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-18#Text>

10. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо окремих питань накладення арешту на майно з метою усунення корупційних ризиків при його застосуванні: Закон України №769-VIII від 10.11.2015 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/769-viii>

11. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо вдосконалення інституту спеціальної конфіскації з метою усунення корупційних ризиків при її застосуванні: Закон України № 770-VIII від 09.11.2015 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/770-19>

12. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

13. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України та Національного агентства з питань запобігання корупції Закон України № 198-VIII від 12.02.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/198-19#Text>

14. Постанова ВС від 01.10.2019 у справі № 760/5853/18 (провадження № 51-716км19). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84788825>

15. Постанова ККС від 4.11.2020 у справі № 236/3696/18 URL: http://iplex.com.ua/doc.php?re_gnum=92692226&red=100003eb29b53f4d407898e13909fb73f1a626&d=5

Мудрецька Г. В.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінального процесу
Одеського державного університету
внутрішніх справ